

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Pavla Kubíčková

Dědění ze zákona

Diplomová práce

Olomouc 2013

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Dědění ze zákona* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Jindřichově dne 26. listopadu 2013

Pavla Kubíčková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu JUDr. Václavu Bednářovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady při tvorbě této diplomové práce.

Zároveň bych také chtěla poděkovat své rodině za jejich podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Dědění ze zákona dle obecného občanského zákoníku rakouského	9
1.1 Obecný zákoník občanský	9
1.2 O právu dědickém	9
1.3 Dědická nezpůsobilost při zákonné dědické posloupnosti	10
1.4 Zákonná dědická posloupnost	11
1.4.1 Obecná zákonná posloupnost	11
1.4.2 Zvláštní zákonná posloupnost	12
1.4.3 Třída první	12
1.4.4 Třída druhá	15
1.4.5 Třída třetí	16
1.4.6 Třída čtvrtá	17
1.5 Povinný díl	17
1.6 Několikeré příbuzenství	18
1.7 Odúmrť	18
2. Dědění ze zákona podle středního občanského zákoníku z roku 1950	20
2.1 Nabývání dědictví	20
2.2 Dědická nezpůsobilost	21
2.3 Zákonná dědická posloupnost	21
2.3.1 První skupina	21
2.3.2 Druhá skupina	22
2.4 Neopominutelný dědic	23
3. Dědění ze zákona dle občanského zákoníku z roku 1964	24
3.1 Obecně o dědění	24
3.2 Dědění ze zákona	25
3.2.1 Dědění v první skupině	26
3.2.2 Dědění v druhé skupině	27
3.2.3 Dědění v třetí skupině	28
3.2.4 Dědění ve čtvrté skupině	29
3.3 Způsobilý dědic	31
3.4 Neopomenutelný dědic	32

3.5	Odúmrť	32
4.	Dědění ze zákona podle nového občanského zákoníku z roku 2012.....	34
4.1	Nový občanský zákoník.....	34
4.2	Dědické právo	34
4.3	Dědická nezpůsobilost	36
4.4	Zákonná posloupnost.....	37
4.4.1	První třída dědiců	37
4.4.2	Druhá třída dědiců	38
4.4.3	Třetí třída dědiců	38
4.4.4	Čtvrtá třída dědiců	39
4.4.5	Pátá třída dědiců	39
4.4.6	Šestá třída dědiců.....	39
4.5	Nepominutelný dědic.....	40
4.6	Několikeré příbuzenství.....	40
4.7	Dědické právo státu	41
Závěr.....	.....	43
Seznam pramenů a literatury.....	.....	45
Abstrakt..	.....	50
Klíčová slova	.....	51

Seznam použitých zkratk

OZO – obecný zákoník občanský (císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění účinném ke dni 31. prosince 1934)

SOZ – střední občanský zákoník (zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 1. ledna 1951)

OZ – občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů)

NOZ – nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění)

odst.	odstavec
tzv.	tak zvaný
apod.	a podobně
a násl.	a následující
atd.	a tak dále

Úvod

Tématem mé diplomové práce je Dědění ze zákona, protože je toto téma z hlediska nového občanského zákoníku aktuální a také proto, že k dědění ze zákona u nás dochází častěji než k dědění ze závěti, a tudíž se se zákonnou posloupností setká téměř každý. Pouze malá část osob sepisuje závěť, a proto musí zákon upravit ty situace, kdy nelze podle poslední vůle postupovat. K dědění ze zákona tedy dochází tehdy, jestliže zůstavitel zemře bez zanechání platné závěti, nebo pokud závěti povolaný dědic nenabude z jakýchkoli důvodů dědictví.¹

Cílem této diplomové práce je zkoumání jednotlivých právních úprav týkajících se intestátní dědické posloupnosti v různých časových obdobích. Hypotéza, která bude v závěru práce potvrzena nebo vyvrácena, zní takto: právní úprava intestátní dědické posloupnosti obsažená v NOZ je lépe koncipována než předchozí právní úpravy týkající se dědění ze zákona.

Tato práce je rozdělena do čtyř kapitol. Každá kapitola pojednává o jiné právní úpravě, které byly na našem území platné od roku 1918 až do současnosti. Kapitola první se zabývá obecným zákoníkem občanským (císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění účinném ke dni 31. prosince 1934), kapitola druhá pojednává o středním občanském zákoníku z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 1. ledna 1951), obsahem třetí kapitoly je občanský zákoník z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů) a ve čtvrté kapitole se věnuji novému občanskému zákoníku z roku 2012 (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění). Diplomová práce je členěna do jednotlivých kapitol z hlediska časového, tedy tak, jak jednotlivé právní úpravy postupně za sebou následovaly.

Obsahem těchto čtyř kapitol je vymezení dědického práva obecně, stanovení, co znamená zákonná (intestátní) dědická posloupnost, rozebrání jednotlivých dědických tříd (skupin), vysvětlení institutu odúmrti, určení, kdy je dědic nezpůsobilý dědit a kdy může být vyděděn, kdo je nepominutelným dědicem a co se míní výrazem několikéřé příbuzenství.

Co se týče dosavadního zpracování tématu, nenašla jsem žádnou literaturu, která by se zabývala srovnáním všech čtyř právních úprav dohromady. Zákonná dědická posloupnost je většinou upravena v rámci dědění, nikoli samostatně.

---

¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné* 3. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 278.

Hlavním zdrojem literatury týkající se obecného zákoníku občanského je *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi* z roku 1936, jehož autory jsou František Rouček a Jaromír Sedláček. Dalším významným autorem té doby byl Jan Krčmář. Z období účinnosti středního občanského zákoníku zmíním Karla Petrželku. U účinné právní úpravy je třeba zmínit Karla Eliáše a jeho *Velký akademický komentář k občanskému zákoníku* z roku 2008. Významnými autory tohoto období jsou i Jiří Mikeš a Ladislav Muzikář. Co se týká nového občanského zákoníku, je nejdůležitější důvodová zpráva k tomuto zákonu, neboť literatura k NOZ je teprve ve stadiu příprav.

1. Dědění ze zákona dle obecného občanského zákoníku rakouského

1.1 Obecný zákoník občanský

Všeobecný zákoník občanský (německy Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, neboli zkráceně ABGB) platil v českých zemích do roku 1950 (v části týkající se pracovního práva až do 1. ledna 1966). ABGB platí ještě dodnes v novelizované podobě v Rakousku. Všeobecný zákoník občanský platil pro všechny země habsburské monarchie, s výjimkou zemí koruny uherské. Byl vyhlášen 1. června 1811 jako císařský patent Františka I. č. 946/1811 Sb. z. s., který nabyt účinnosti 1. ledna 1812.² Hlavním východiskem byla přirozenoprávní teorie.³

Všeobecný občanský zákoník byl nejvýznamnějším právním kodexem, který platil na našem území. Ve své době patřil ke třem hlavním evropským občanským zákoníkům, tedy spolu s francouzským a německým civilním občanským zákoníkem. Jeho kvalitu prokazuje především doba jeho platnosti.⁴

1.2 O právu dědickém

Pozůstalost tvoří souhrn práv a závazků zemřelého, pokud se nezakládají pouze na osobních poměrech.⁵ Zůstavitelovo jmění je chápáno jako samostatná právnická osoba, která se nazývá „ležící pozůstalost“. Do doby, než byla pozůstalost dědici odevzdána, se hledělo na věc po právní stránce tak, jako by zůstavitel stále žil. Pozůstalost byla samostatným nositelem práv a závazků. Dědic se stal vlastníkem zděděného majetku až odevzdáním pozůstalosti.⁶

---

² VŠEOBECNÝ ZÁKONÍK OBČANSKÝ [online]. iuridictum.pecina.cz, 28. června 2012 [cit. 30. října 2013]. Dostupné na http://iuridictum.pecina.cz/w/V%C5%A1eobecn%C3%BD_z%C3%A1kon%C3%ADk_ob%C4%8Dansk%C3%BD.

³ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Civilní kodexy 1811, 1950, 1964*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993, s. 20.

⁴ SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 16.

⁵ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 6.

⁶ PETRŽELKA, Karel. *Nové československé právo dědické*. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7*. Praha: Orbis, 1950, s. 59.

OZO v § 799 a násl. zakotvuje institut dědické přihlášky, která může být podmíněná nebo nepodmíněná. Co se týče ležící pozůstalosti, byla dědická přihláška nutná, protože bez ní by nemohla být ležící pozůstalost projednána a odevzdána dědicům. Podmíněné a nepodmíněné dědické přihlášky se od sebe lišily tím, že podmíněně přihlášený dědic byl povinen podílet se na dlužích váznoucích na pozůstalosti jen do výše hodnoty jeho dědictví. Naproti tomu dědic při nepodmíněné dědické přihlášce byl povinen zaplatit veškeré dluhy váznoucí na pozůstalosti bez ohledu na hodnotu svého dědictví a bez ohledu na to, kdy se tyto dluhy objevily.⁷

OZO rozlišuje generální a speciální skutkovou podstatu. Generální skutkovou podstatou je myšleno pozůstalé jmění, což znamená, že musí nastat smrt subjektu daného jmění (aktiva či pasiva, které trvají po smrti osoby a jež se nezakládají na osobních poměrech). Speciální skutková podstata řeší, na čem se dědické právo zakládá. Může se zakládat buď na vůli zemřelého, nebo na dědické smlouvě, anebo na zákoně.⁸ Tyto důvody dědění mohou působit i vedle sebe dle § 534 OZO.

Smrtí osoby se rozumí smrt osoby fyzické, nikoli právnické. Pokud zanikne právnická osoba, neplatí ustanovení práva dědického. Zásadně se vyžaduje fyzická smrt fyzické osoby (skutečná nebo domnělá, tj. v případě prohlášení za mrtvého). Smrt musí být prokázána tím, kdo se jí dovolává.⁹

Pozůstalostní jmění jsou práva a povinnosti, kterými mohou být aktiva nebo jen pasiva. Přitom nezáleží na tom, jestli aktiva převyšují pasiva nebo naopak, zda jsou tu aktiva nebo jen pasiva a jakou hodnotu mají aktiva. Pokud zde však nejsou žádná aktiva, pozůstalost se neprojednává. Jestliže zde jsou aktiva pouze nepatrná, kterými lze uhradit jen nejdůležitější pozůstalostní dluhy, přenechá se pozůstalostní jmění věřitelům.¹⁰

1.3 Dědická nezpůsobilost při zákonné dědické posloupnosti

Nezpůsobilým dědicem je ten, kdo se proti zůstaviteli dopustil zločinu, ledaže mu zůstavitel tento zločin odpustil (§ 540 OZO). Musí být splněny tři podmínky, a to

---

⁷ PETRŽELKA, Karel. Nové československé právo dědické. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7*. Praha: Orbis, 1950, s. 59.

⁸ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 8.

⁹ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 8.

¹⁰ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 9.

spáchání zločinu ve smyslu trestního zákona (postačí i ve formě pokusu), zločin musí směřovat proti zůstaviteli (tzn., že zůstavitel musí být v době spáchání zločinu na živu) a jedná se o zločin zůstavitelem neprominutý. Nevyžaduje se zůstavitelova vědomost o zločinu, naopak u prominutí zločinu je tato vědomost zůstavitele nutná.¹¹

Při zákonné posloupnosti jsou potomci nezpůsobilého dědice, povolání k dědické posloupnosti na jeho místě, i když tento nezpůsobilý dědic zůstavitele přežil podle § 541 OZO.

1.4 Zákonná dědická posloupnost

Ustanovení § 727 OZO stanoví čtyři případy zákonné (intestátní) posloupnosti. Prvním z nich je případ, kdy zůstavitel nezanechal platné prohlášení poslední vůle. Druhým případem je, kdy zůstavitel nepořídil v takovém prohlášení o celém svém jmění. Dále, pokud nepamatoval náležitě na osoby, kterým byl povinen podle zákona zanechat dědický podíl. Posledním případem je, když dědicové zůstavitelem povolání dědictví přijmout nechtějí nebo nemohou.

Podle původního znění OZO existovalo šest parentel, kdy mohli dědit i dědové pradědů a jejich potomci. Omezením parentel na čtyři mělo být zabráněno tomu, aby dědictví připadalo tzv. „smějícím se dědicům“, což byly osoby, které často ani nevěděly, že zůstavitel existoval.¹²

Zákonní dědicové jsou především ti, kdo jsou se zůstavitelem spřízněni manželským původem v nejbližší třídě podle § 730 OZO.

1.4.1 Obecná zákonná posloupnost

Obecná zákonná posloupnost platí, jestliže není učiněna zvláštní výjimka. Delačními důvody při obecné zákonné posloupnosti jsou příbuzenství zprostředkované manželským zrozením, legitimací, nemanželským zrozením, dále poměr adopční a poměr manželský.¹³

Zákonní dědicové jsou povoláváni podle parentel (tříd, linií). Parentelou se rozumí skupina příbuzných, kteří pocházejí ze společného předka i s tímto předkem. První parentelu tvoří zůstavitel se svými descendenty, druhou parentelu tvoří rodiče

---

¹¹ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 38-39.

¹² SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. Praha: Vesmír, 1921, s. 20-21.

¹³ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské V. Právo dědické*. 2. vydání. Praha: VŠEHRD, 1933, s. 54-55.

zůstavitele se svými descendenty, vyjma zůstavitele s jeho descendenty, parentelu třetí tvoří dědové a báby zůstavitele se svými descendenty, vyjma osob, které tvoří parentelu prvou a druhou atd.¹⁴

1.4.2 Zvláštní zákonná posloupnost

Zvláštní posloupnost se týká katolických světských duchovních. Je třeba rozlišovat mezi těmi, kteří byli k nějakému kostelu trvale ustanoveni a těmi, kteří trvale ustanoveni nebyly. Co se týče těch, kteří byli ustanoveni trvale, případně jedna třetina kostelu, u kterého byli ustanoveni, jedna třetina chudinskému fondu místa, kam náleží třetina kostelní, jedna třetina příbuzným. Co se týče těch, kteří nebyli u nějakého kostela trvale ustanoveni, případně jedna třetina chudinskému fondu místa úmrtí a dvě třetiny příbuzným.¹⁵

1.4.3 Třída první

Ustanovení § 731 OZO stanoví, že do první třídy náležejí ti, kdo jsou spojeni se zůstavitelem jako se svým kmenem, tedy jeho děti a jejich potomci. Jedná se o první parentelu, která zahrnuje zůstavitelovy syny a dcery, vnuky a vnučky, pravnuky a pravnučky atd. Dědictví nabývají nejprve osoby v první parentele, není-li jí, tak v druhé parentele atd. Osoby, které zákon povolává k dědění v jednotlivé parentele, nedědí všechny, protože každý příbuzný vyloučí své vlastní descendenty z dědického práva. To znamená, že dědictví v dané parentele nabývají příbuzní, kteří jsou stupněm nejbližší a příbuzní vzdálenější jen tehdy, odpadla-li osoba, která zprostředkovávala příbuzenství se zůstavitelem. Jedná se o systém parentelní s reprezentací, kdy na místo bližšího příbuzného zemřelého před zůstavitelem nastupují jeho žijící potomci. Tito potomci obdrží dohromady tolik, kolik by dostali v případě, kdy by nastupovali jako jediná osoba na daném bližším místě, na něž jsou dosazeni.¹⁶

OZO rozlišuje formální a materiální reprezentaci. O materiální reprezentaci mluvíme v případě, kdy při dosazení osoby na místo zemřelého pokládáme právo dosazených osob za odvozené od osoby, které ono místo původně náleželo, proto se dosazeným osobám poskytuje jen takové právo, jaké by měla osoba, která ono místo

---

¹⁴ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské V. Právo dědické*. 2. vydání. Praha: VŠEHRD, 1933, s. 55.

¹⁵ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské V. Právo dědické*. 2. vydání. Praha: VŠEHRD, 1933, s. 63.

¹⁶ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 348-349.

původně zaujímal, tzn., že potomci sukcedují „iure repraesentationis“. U formální reprezentace potomci nastupují „iure proprio“. Nelze upřednostňovat jednu před druhou, neboť obě platily koordinovaně.¹⁷

V ustanovení § 732 OZO je uvedeno, že pokud má zůstavitel manželské děti prvního stupně, případně jim celé dědictví, přitom nezáleží na tom, zda jsou pohlaví mužského nebo ženského či, zda se narodily za života zůstavitele anebo po jeho smrti. Je-li více dětí, dělí se o dědictví rovným dílem podle svého počtu. Vnuci dětí ještě žijících a pravnukové vnuků ještě žijících nemají právo na dědickou posloupnost.

Nemanželské děti mají ke jmění nemanželské matky a jejích příbuzných stejné právo dědit ze zákona jako děti manželské (§ 754 OZO). To samé právo přísluší i manželským potomkům těchto nemanželských dětí. To tedy znamená, že mají dědické právo vůči nemanželské matce, která, je-li manželským dítětem, má dědické právo vůči oběma rodičům, v opačném případě pouze vůči své matce a jejím příbuzným. Dále mají tyto nemanželské děti dědické právo vůči příbuzným nemanželské matky, tedy i vůči rodičům matky, potomkům matky, i vůči potomkům rodičů matky. V tomto případě není rozhodné, zda se jedná o příbuzné manželské či nemanželské, plnorodé či polorodé (tzn. pocházející z jiného spojení matčina). Co se týče nemanželské matky a jejích příbuzných, dědí tyto osoby po nemanželském dítěti. Naproti tomu nemají nemanželské děti právo dědit ze zákona po nemanželském otci a jeho příbuzných, a to ani v případě, kdy nemanželské dítě bylo otcem uznáno, nebo když nemanželské otcovství bylo zjištěno soudem. Tomu odpovídá skutečnost, že nemanželský otec a jeho příbuzní nedědí zase po nemanželském dítěti.¹⁸

Zákonná intestátní posloupnost legitimovaných dětí je upravena v § 752 – 753 OZO. Legitimací se rozumí případy, kdy děti, které byly zplozeny v neplatném manželství, mají práva dětí manželských a případy, kdy nemanželské děti nabývají práv dětí manželských na základě skutečnosti, která následuje po jejich narození. Rozlišujeme tři způsoby, jakými legitimace probíhala. Prvním z nich je dědické právo dětí a po dětech, které se zrodily z ženy neplatně provdané. Sem spadají dva případy. Jedním z nich je manželství putativní. Máme na mysli děti zplozené v době, kdy alespoň jeden z manželů bez své viny nevěděl o překážce zakládající neplatnost manželství. Tyto děti

---

¹⁷ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 349-350.

¹⁸ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 368-369.

mají v oblasti zákonného dědického práva totéž postavení jako děti manželské, ale jsou vyloučeny ze jmění, které je rodinným nařízením vyhrazeno manželskému potomstvu. Takové děti dědí po rodičích a jejich příbuzných a rodiče a jejich příbuzní mají dědické právo po těchto dětech. Druhým případem jsou děti zplozené v manželství neplatném, které bylo později konvalidováno, nebo odpadla překážka, která bránila platnosti manželství. Takové děti jsou taktéž v oblasti dědického práva postaveny na roveň dětem manželským. U druhého způsobu vzniká legitimace per subsequens matrimonium. Týká se dětí nemanželských, jejichž rodiče uzavřeli platné manželství až po jejich narození. Tyto děti jsou opět postaveny na roveň dětem manželským. Dědické právo vzniklé legitimací může být též provedeno vládním aktem, a to na otcovu žádost. Jedná se o třetí způsob legitimace. Zase vzniká stejné zákonné dědické právo, jako mají děti manželské, jestliže o takový účinek legitimace bylo žádáno a byl-li takový účinek v reskriptu přiznán, avšak po otcových příbuzných tyto děti dědického práva nemají.¹⁹

Původně měly osvojené děti při dědění ze zákona stejné právo jako děti manželské. Toto právo ale mohlo být omezeno nebo vyloučeno adopční smlouvou (§ 755 OZO). Vůči zůstavitelovým příbuzným anebo manželů, který k osvojení nedal souhlas, neměli osvojenci právo dědit ze zákona (§ 755 OZO). Toto ustanovení bylo zrušeno v roce 1928.²⁰

Co se týče manžela zůstavitele, měl v OZO zvláštní postavení při zákonné dědické posloupnosti, protože nebyl zařazen do žádné dědické třídy, avšak i přesto byl zákonným dědicem. Dědické právo pozůstalého manžela bylo různé, podle toho, s kým pozůstalý manžel dědil. Existovaly tři možnosti, a to situace, kdy manžel dědil sám, s potomky zůstavitele anebo s jinými příbuznými. Ustanovení § 757 OZO a následující stanoví, že manželů zůstavitele, který dědí vedle zůstavitelových potomků, připadá čtvrtina pozůstalosti. Je nerozhodné, zda jsou to také potomci pozůstalého manžela a zda se jedná o děti manželské, osvojené či legitimované. Není-li zde zůstavitelových potomků, dědí zůstavitelův manžel spolu se zůstavitelovými rodiči a jejich potomky, nebo spolu s dědy a bábami a připadá mu polovina pozůstalosti. Opět je lhostejné, zda jde o příbuzenství manželské nebo nemanželské. Pokud nedědil některý z prarodičů, tak na jeho místo nenastupovali jeho potomci, nýbrž pozůstalý manžel.²¹ V každém případě se

---

¹⁹ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 366-367.

²⁰ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské V. Právo dědické*. 2. vydání. Praha: VŠEHRD, 1933, s. 61.

²¹ SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. Praha: Vesmír, 1921, s. 23.

do manželova dědického podílu započte, co mu připadá ze zůstavitelova jmění podle svatebních smluv či dědické smlouvy. Manžel dědí sám, pokud není zákonných dědiců první ani druhé parentely, ani ascendentů z parentely třetí (dědů a báb), anebo takové osoby jsou, ale z jakéhokoliv důvodu se jim nedeferuje nebo odmítnou dědictví jim deferované.²²

Vyjma dědického podílu přísluší pozůstalému manželovi také přednostní odkaz movitých věcí patřících k manželské domácnosti, vedle zůstavitelových dětí však jen to, co je nutné pro jeho vlastní potřebu (§ 758 OZO). Manžel, který je rozvedený ze své viny, nemá nárok na zákonný dědický podíl ani nárok na zákonný přednostní odkaz (§ 759 OZO).

Jestliže dítě zemře dříve než zůstavitel, a je-li tu po něm jeden nebo více vnuků, případně podíl, který by byl připadl zemřelému dítěti, tomuto pozůstalému vnuku celý, nebo více vnukům rovným dílem. Zemřel-li některý z těchto vnuků, který po sobě zanechal pravnuky, tak se stejným způsobem podíl zemřelého vnuka rozdělí rovným dílem mezi pravnuky. Kdyby zůstavitel zanechal potomky ještě vzdálenější, rozdělí se mezi sebou tak, jak bylo výše stanoveno (§ 733 OZO).

Takovým způsobem se pozůstalost rozdělí nejen tehdy, když se vnukové zemřelých dětí setkají s dětmi ještě žijícími, anebo potomci vzdálenější s bližšími zůstavitelovými potomky, ale i tehdy, když se má dědictví rozdělit jenom mezi vnuky po zemřelých dětech anebo mezi pravnuky po zemřelých vnucích. Proto nemohou vnukové po některém dítěti pozůstatí, a pravnukové pozůstatí po některém vnuku, ať už jich je mnoho nebo málo, obdržet více či méně, nežli by obdrželi zemřelé dítě nebo zemřelý vnuk, kdyby byli zůstali na živu (§ 734 OZO).

1.4.4 Třída druhá

Pokud nedědí potomci zůstavitele, dědí ve druhé třídě otec a matka zůstavitele spolu s jejich potomky, tedy se zůstavitelovými sourozenci a jejich potomky dle ustanovení § 731 OZO. Hovoříme o druhé parentele, která připadá v úvahu jen, pokud zde nejsou dědicové první parentely. To znamená, že zde nejsou žádní descendenti zůstavitele, nebo jsou zde, ale v době zůstavitelovy smrti jsou nezpůsobilí či nehodní dědictví a nemají potomky, kteří by byli hodni dědického práva. Dále druhá parentela

---

²² ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 384.

přichází do úvahy, jsou-li tu descendenti zůstavitele, ale vzdali se či odmítli dědictví a nemají potomky, nebo potomky mají, ale vztahuje se na ně vzdání se dědictví či odmítnutí dědictví, anebo jsou-li tu, avšak po nastalé delaci se stali nezpůsobilými dědit.²³

Žijí-li oba rodiče, případně jim celé dědictví rovnými díly. Jestliže zemřel některý z těchto rodičů, nastupují místo něj v jeho právo jeho pozůstalé děti nebo potomci a případně jim polovina dědictví, která by náležela zemřelému rodiči. Tuto polovinu si mezi sebou rozdělí podle zásad o dělení dědictví mezi dětmi a vzdálenějšími potomky zůstavitele uvedených v § 732-734 OZO (§ 735 OZO). V případě, kdy zemřeli oba zůstavitelovi rodiče, rozdělí se polovina dědictví, která by náležela otci, mezi jeho pozůstalé děti a jejich potomky, a druhá polovina, která by připadla matce, mezi její děti a jejich potomky dle § 732-734 OZO. Jestliže tito rodiče zplodili jen společné děti, rozdělí si tyto děti, případně jejich potomci obě poloviny mezi sebou stejnými díly. Jsou-li zde však i děti zplozené otcem nebo matkou nebo tím a onou v jiném manželství, pak obdrží děti zplozené společně otcem a matkou anebo jejich potomci jak z otcovy, tak i matčiny poloviny svůj patřičný podíl, který je stejný s podílem polorodých sourozenců (§ 736 OZO). Jestliže je jeden ze zůstavitelových rodičů mrtvý a nezanechal děti ani potomky, případně celé dědictví druhému dosud žijícímu rodiči. Není-li ani druhý z rodičů živ, rozdělí se celé dědictví mezi jeho děti a potomky podle dosud uvedených zásad (§ 737 OZO).²⁴

1.4.5 Třída třetí

Podle ustanovení § 731 OZO se do třetí třídy zařazují zůstavitelovi prarodiče (dědové a báby) se sourozenci rodičů a jejich potomky. Dědictví se rozdělí na dva stejné díly, kdy jedna polovina případně otcovým rodičům a jejich potomkům a druhá polovina případně matčiny rodičům a jejich potomkům (§ 738 OZO). Jsou-li obojí prarodiče zůstavitele ještě naživu, rozdělí se každá z těchto polovin stejnými díly mezi prarodiče té či oné strany. Zemřel-li některý z prarodičů nebo oba z té či oné strany, rozdělí se připadlá polovina mezi děti a potomky zemřelého prarodiče, a to podle zásad, podle kterých musí být celé dědictví rozděleno mezi potomky zůstavitelových rodičů ve druhé

---

²³ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 356.

²⁴ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 354-355.

třídě (§ 739 OZO). Pokud však zemřeli oba prarodiče z otcovy či matčiny strany a nezůstali po těchto prarodičích potomci, případně celé dědictví ještě žijícím prarodičům z druhé strany, nebo, zemřeli-li, jejich pozůstalým dětem a potomkům (§ 740 OZO).

Jedná se o třetí parentelu, která přichází v úvahu tehdy, nejsou-li zde dědicové ani první ani druhé parentely. Pokud je zde dědic z třetí parentely, jsou vyloučeny osoby ze čtvrté parentely. Když shrnu výše uvedené, tak ve třetí třídě se pozůstalost rozdělí na tolik částí, kolik je manželských párů ascendentů, tedy na dvě části, z nichž jedna připadne otcovým rodičům, případně jejich potomkům a druhá rodičům matky, případně jejich potomkům. Na každé straně se pozůstalost dělí jako v parentele druhé a není-li tu některá z těchto stran vůbec, přibývá uvolněný podíl druhé straně.²⁵

1.4.6 Třída čtvrtá

Ve čtvrté třídě dědí první pradědové a prabáby (prarodiče rodičů zůstavitele) dle § 731 OZO, avšak nespádají sem jejich descendenti.²⁶ Prarodičům zůstavitelova otce případně polovina dědictví, prarodičům zůstavitelovy matky případně druhá polovina. O každou z těchto polovin se dělí obě dvojice dědů a báb stejným dílem. Zemřel-li některý z dvojice dědů a báb, připadne jeho podíl tomu z dvojice, který je naživu. Zemřela-li některá dvojice dědů a báb, je povolána k její čtvrtině druhá dvojice téže strany zůstavitelových rodičů. Není-li dvojice dědů a báb některé strany zůstavitelových rodičů, jsou k polovině pozůstalosti na ně připadající povolány dvojice dědů a báb z druhé strany rodičů stejnou měrou, jako k polovině pozůstalosti jim přímo připadající (§ 741 OZO).

1.5 Povinný díl

Povinný díl náleží dětem zůstavitele a není-li jich, zůstavitelovým rodičům (§ 762 OZO). Děťmi se rozumí také vnuci a pravnuci a rodiči se rozumí taktéž všichni staří rodiče. Nečiní se rozdíl mezi mužským a ženským pohlavím, mezi manželským a nemanželským zrozením, jakmile by těmto osobám vzniklo právo a pořadí k dědění ze zákona (§ 763 OZO). Povinným dílem se nazývá část dědictví, kterou jsou nepominutelní dědici oprávněny požadovat (§ 764 OZO). Povinný díl pro každé dítě je polovina toho, co by mu připadlo jako dědici ze zákona (§ 765 OZO). Ve vzestupném pokolení náleží

---

²⁵ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 359.

²⁶ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 360.

každému nepominutelnému dědici jako povinný díl třetina toho, co by obdržel jako dědic ze zákona (§ 766 OZO). Na povinný díl nemá nárok ten, kdo se zřekl dědického práva, dále ten, kdo je z dědického práva vyloučen, nebo, kdo byl zůstavitelem platně vyděděn (§ 767 OZO).

Zůstavitel může své dítě vydědit, pokud mu v nouzi neposkytlo pomoc, bylo odsouzeno pro zločin k trestu žaláře na doživotí nebo na dvacet let, trvale vede život příčící se veřejné mravnosti (§ 768 OZO). Z těch samých důvodů mohou být z povinného dílu vyloučeni i rodiče, a to i tehdy, pokud úplně zanedbali výchovu dítěte (§ 769 OZO). Nepominutelnému dědici může být odňat povinný díl i pro takové činy, které činí dědice nehodným dědického práva podle § 540 – 542 OZO. Takovým dědicem se rozumí ten, kdo se proti zůstaviteli dopustil zločinu, pokud z okolností není zřejmé, že mu zůstavitel odpustil, nebo ten, kdo zůstavitele k poslední vůli přinutil nebo podvodně svedl, zabránil projevit či změnit poslední vůli, anebo jeho poslední vůli zatajil.

Je-li u zadluženého nebo marnotratného nepominutelné dědice obava, že by z jeho povinného dílu nic nezbylo nebo zbyla jen malá část pro jeho děti, může mu být zůstavitelem povinný díl odňat, avšak jen tak, že případně dětem tohoto nepominutelného dědice (§ 773 OZO).

1.6 Několikeré příbuzenství

Je-li někdo se zůstavitelem spřízněný z více stran, má z každé strany dědické právo, které mu jako příbuznému z této strany náleží (§ 750 OZO). Příkladem může být situace, kdy sestřenice uzavře manželství s bratrancem. Jejich potomek má z tohoto důvodu dvojnásobné dědické právo po společném dědovi svých zemřelých rodičů (tedy po svém pradědovi). Může se jednat i o příbuzenství vzniklé osvojením. Několikeré příbuzenství z různých parentel (např. syn strýce a sestry zůstavitele) nemá význam, neboť různé parentely spolu nemohou konkurovat.²⁷

1.7 Odúmrť

Pozůstalost případně jako odúmrť státu, pokud zde nejsou žádní dědici, nebo nenabude-li nikdo z nich dědictví (§ 760 OZO). K odúmrti nenáleží práva původcovská

---

²⁷ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 363.

k literárním, uměleckým a fotografickým dílům a práva patentní. Taková práva v případě odúmrti zanikají.²⁸

Stát se nepovažuje za dědice, ale náleží mu obdobné postavení jako dědici. Je povinen zapravit odkazy, je zavázán za dluhy zůstavitele, ale jen jako dědic, který by se přihlásil s výhradou inventáře (inventář se zřizuje z moci úřední). Co se týče konvokace (svolání) věřitelů, platí tato ustanovení i pro stát. Stát také může využít žaloby obdobné žalobě dědické. Pokud pozůstalost připadne státu a teprve poté se objeví dědic zůstavitele, nepřichází tento dědic o své dědické právo a může po státu žádat vydání pozůstalosti, jestliže nedojde k promlčení tohoto nároku.²⁹

---

²⁸ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské V. Právo dědické*. 2. vydání. Praha: VŠEHRD, 1933, s. 99-100.

²⁹ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské V. Právo dědické*. 2. vydání. Praha: VŠEHRD, 1933, s. 100.

2. Dědění ze zákona podle středního občanského zákoníku z roku 1950

2.1 Nabývání dědictví

Dle ustanovení § 509 SOZ se dědictví nabývá smrtí zůstavitele. Nastává změna oproti předchozí právní úpravě v OZO, neboť dříve nabyl dědic dědictví až soudním odevzdáním pozůstalosti. Nepřejímá se institut ležící pozůstalosti ani institut dědické přihlášky. Dědic však hradí náklady přiměřeného pohřbu zůstavitele a plní závazky zůstavitele jen do výše hodnoty zděděného majetku.³⁰

Dle § 510 až 513 SOZ může být dědicem jak osoba fyzická, tak i právnická. Dědí se ze zákona, ze závěti anebo z obou těchto důvodů. Pokud dědictví nenabude dědic ze závěti, jsou místo něho povoláni dědicové ze zákona. Jestliže dědictví nenabude žádný dědic, připadne jako odúmrtí státu.

Osoba, které náleží dědické právo, se může ještě za života zůstavitele dědictví zřici, anebo může dědictví, které jí připadlo smrtí zůstavitele, odmítnout. Zřeknout se dědictví lze písemnou smlouvou se zůstavitelem. Projev vůle musí být učiněn svobodně, vážně, určitě a srozumitelně. Je možné se zřeknout dědictví s účinky pouze pro osobu, která se dědictví zřiká, nebo rozšířit účinky i na její potomky. Co se týče odmítnutí dědictví, lze tak učinit jen do jednoho měsíce, ode dne, kdy byl dědic o svém dědickém právu úředně vyrozuměn. Soud může tuto lhůtu ve zvláštních případech prodloužit. Odmítnutí dědictví nemusí být odůvodněno. Vztahuje se pouze na osobu, která dědictví odmítá, nikoli na její potomky. Tito potomci mají společně nárok na podíl, který by připadl odmítnuvšímu dědici. Pokud je dědic neznámý nebo nepřítomný, nemůže být dědictví odmítnuto soudem ustanoveným opatrovníkem, protože by to nebylo v souladu s jeho úkoly, a to hájit zájmy svých svěřenců.³¹

Na toho, kdo se dědictví předem zřekl a stejně tak i na jeho potomky, zřekl-li se dědictví i za ně, se hledí, jako by se zůstavitelovy smrti nedožili (to neplatí o dědicích zůstavitelem přesto později povolaných). Totéž platí o dědici, který dědictví odmítnul.³²

---

³⁰ PETRŽELKA, Karel. Nové československé právo dědické. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7.* Praha: Orbis, 1950, s. 59-60.

³¹ PETRŽELKA, Karel. Nové československé právo dědické. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7.* Praha: Orbis, 1950, s. 60.

³² SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Civilní kodexy 1811, 1950, 1964.* 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993, s. 375.

2.2 Dědická nezpůsobilost

Ustanovení § 522 SOZ stanoví, že nezpůsobilým dědicem je ten, kdo se dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho manželu, dětem nebo rodičům, anebo zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitele, ledaže mu zůstavitel tento čin nebo toto jednání prominul.

Na nezpůsobilého dědice se hledí, jako by se zůstavitelovy smrti nedožil. Vyjde-li důvod dědické nezpůsobilosti najevo až po potvrzení dědictví, může se pravý dědic domáhat vydání, popřípadě náhrady škody dle ustanovení § 525 SOZ.

2.3 Zákonná dědická posloupnost

SOZ preferuje dědění ze zákona před děděním ze závěti v souladu se socialistickým právem, přitom však neomezuje pořizovací volnost. Zákonnou posloupnost považuje jako jeden z nástrojů, jak posílit rodinné vztahy. Dědici ze zákona jsou osoby zůstaviteli nejbližší, které tvořily zůstavitelovu rodinu, domácnost a přispěly k rodinné soudržnosti.³³ Skutečnost, že se preferovala intestátní dědická posloupnost, se projevila zejména v tom, že byl zrušen institut ležící pozůstalosti a dědictví se již nabývalo smrtí zůstavitele. Zákonní dědici měli tedy přednostní postavení, ale jejich okruh byl užší než v OZO.³⁴ Důvodem omezení dědických skupin na dvě bylo usnadnění nabytí pozůstalosti státem formou odúmrti. Odůvodněním bylo, aby vzdálenější příbuzní nenabyli majetek bezpracně.³⁵

2.3.1 První skupina

Podle § 526 – 528 SOZ dědí v první skupině zůstavitelovy děti spolu s pozůstalým manželem, a to rovným dílem. SOZ nerozlišoval mezi dětmi manželskými a nemanželskými.³⁶ Uplatňuje se zde princip reprezentace. Pokud se dítě nedožije zůstavitelovy smrti, nabývají jeho dědického podílu rovným dílem jeho děti. Jestliže se zůstavitelovy smrti nedožily ani tyto děti nebo některé z nich, dědí stejně jejich potomci.

---

³³ PETRŽELKA, Karel. Nové československé právo dědické. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7*. Praha: Orbis, 1950, s. 62.

³⁴ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Civilní kodexy 1811, 1950, 1964*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993, s. 30.; SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 23.

³⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Šatit, 2012, s. 666.

³⁶ PLANK, Karol. *Dedičské právo*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1954, s. 69-70.

Tato situace se vztahuje i na případ, kdy dítě nedědilo, například z důvodu dědické nezpůsobilosti.³⁷

SOZ stanoví v § 532, že osvojenec a jeho potomci i osvojitel a jeho příbuzní dědí navzájem podle dědických skupin jako příbuzní. Osvojenec nedědí v původní rodině a původní rodina osvojeného nedědí po něm. Bude-li však osvojenecký poměr zrušen, obnoví se dědění v původní rodině.

Ohledně pozůstalého manžela, jenž žil se zůstavitelem v době jeho smrti ve společné domácnosti, dědil také vedle svého podílu nedoplatky zůstavitelovy odměny za práci a opětujících se důchodů až do výše jednoměsíčního příjmu, stejně tak i zůstavitelovo obvyklé domácí zařízení podle § 531 SOZ.

Není-li zůstavitelových potomků, nemůže pozůstalý manžel dědit sám v první skupině, a proto dědí až v druhé skupině dle § 528 SOZ.

2.3.2 Druhá skupina

Pokud nikdo nedědí v první skupině, tak nastupuje druhá skupina, ve které dědí pozůstalý manžel a zůstavitelovi rodiče a dále osoby, které se zůstavitelem žily nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti jako členové rodiny a které z tohoto důvodu pečovaly o společnou domácnost nebo byly odkázány výživou na zůstavitele. Tyto osoby dědí rovným dílem, ale manžel vždy nejméně polovinu zůstavitelova majetku podle § 528 – 529 SOZ.

Jestliže se zůstavitelovy smrti nedožil některý z rodičů, nastupují místo tohoto zemřelého rodiče rovným dílem jeho děti, tedy bratři a sestry zůstavitele. Není-li těchto sourozenců, nastupují místo nich rodiče zemřelého rodiče, tedy prarodiče zůstavitele.³⁸

Pokud zůstavitel pobýval několik měsíců před svou smrtí v nemocnici, neztrácí spolužijící osoby dědický nárok, jestliže během pobytu zůstavitele v nemocnici nedošlo k zrušení společné domácnosti a osoby žily v této domácnosti alespoň jeden rok před zůstavitelovou smrtí.³⁹

„Jsou-li u dědice, který by jinak dědil až v rámci pozdější dědické skupiny splněny i předpoklady stanovené pro dědění jako u osoby, která žila se zůstavitelem ve společné domácnosti, nelze mu upírat dědický nárok, který je pro něho příznivější. Bylo-li však už

³⁷ PLANK, Karol. *Dědické právo*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1954, s. 73-74.

³⁸ PETRŽELKA, Karel. Nové československé právo dědické. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7*. Praha: Orbis, 1950, s. 64.

³⁹ R 86/52, viz: MUŽIKÁŘ, Ladislav. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1228.

uznáno, že jsou zde podmínky pro dědění dědice jako spolužijící osoby, vylučuje to dědění podle jiné pozdější dědické skupiny.⁴⁰

„Předpokladem dědického nároku podle § 528 SOZ je kromě ostatních podmínek v tomto ustanovení uvedených (spolužití ve společné domácnosti se zůstavitelem a péče o tuto domácnost nebo závislost výživou na zůstaviteli) i vztah k zůstaviteli, podobný poměru rodinnému, tedy vztah podle úmyslu účastníků trvalý; pouhá dočasná příbuzenská nebo občanská výpomoc při obstarávání domácnosti nestačí.“⁴¹

2.4 Neopominutelný dědic

SOZ upravuje práva neopominutelného dědice v § 551. Nezletilí potomci zůstavitele měli nárok na celý dědický podíl ze zákona. Zletilí potomci, rodiče a prarodiče zůstavitele, kteří byli v době úmrtí zůstavitele v nouzi a práce neschopní, měli nárok na tři čtvrtiny zákonného podílu. Pokud tomu závěť odporovala, byla v této části neplatná. Jednalo se o neplatnost relativní, tzn., že se k ní přihlíželo jen, pokud se jí neopominutelný dědic dovolal.⁴²

Neopominutelný dědic může být zůstavitelem vyděděn proto, že jej opustil v nouzi, nebo že byl odsouzen pro úmyslný trestný čin, anebo že trvale odpírá pracovat. Vydědění se nevztahuje na potomky vyděděného (§ 552 SOZ).⁴³

Do zákonného dědického podílu se zůstavitelovým potomkům započte vše, co za zůstavitelova života od něho bezplatně obdrželi. U potomků vzdálenějších se započte i to, co obdržel jejich předek. Započtení se však netýká obvyklých darování, přiměřeným výdělečným a majetkovým poměrům zůstavitele, netýká se to ani toho, co poskytl na výživu a výchovu potomků a vůbec při plnění své zákonné vyživovací povinnosti.⁴⁴

---

⁴⁰ R 99/52, viz MUZIKÁŘ, Ladislav. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1228.

⁴¹ R 4/53, viz tamtéž.

⁴² ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1287.

⁴³ PETRŽELKA, Karel. *Nové československé právo dědické*. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7*. Praha: Orbis, 1950, s. 65.

⁴⁴ PETRŽELKA, Karel. *Nové československé právo dědické*. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7*. Praha: Orbis, 1950, s. 66.

3. Dědění ze zákona dle občanského zákoníku z roku 1964

3.1 Obecně o dědění

Současná právní úprava dědického práva v České republice patří k nejzaostalejším. Od roku 1950, tedy po přijetí socialistického občanského zákoníku, byla tato právní úprava postupně redukována, což se projevilo v popření testovací a smluvní autonomie i v deformaci zásady univerzální sukcese.⁴⁵

Dědictví se nabývá smrtí zůstavitele (fyzické osoby) podle § 460 OZ. Dědictví se také nabývá prohlášením fyzické osoby za mrtvou na základě rozsudku soudu. Mezi předpoklady dědění⁴⁶ patří smrt zůstavitele, existence majetku tvořícího dědictví, dědický titul (důvod dědění, který svědčí určité osobě), dále skutečnost, že tato osoba zůstavitele přežila a dědictví neodmítla, není dědicky nezpůsobilá a ani nebyla zůstavitelem platně vyděděna.⁴⁷

Dědit mohou nejenom fyzické osoby, ale i právnické osoby a stát. Ze zákona mohou dědit jen fyzické osoby, ale ze závěti může dědit jakákoliv osoba.⁴⁸

Přechází-li na dědice celý zůstavitelův majetek nebo jeho poměrná část, vyjádřená podílem, hovoříme o univerzální sukcesi. Dědic či dědicové vstupují do všech aktiv a pasiv zůstavitelova majetku, aniž by jejich práva nebo povinnosti byly omezeny na konkrétní věci či práva, které náležejí k dědictví. Univerzální dědic odpovídá do výše ceny nabytého dědictví za zůstavitelovy dluhy, které na něj přešly zůstavitelovou smrtí a za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele. Více dědiců odpovídá za náklady zůstavitelova pohřbu a za dluhy podle poměru toho, co z dědictví nabyli, k celému dědictví (§ 470 OZ). Singulární sukcese znamená, že na dědice přechází jen určitá věc nebo právo. Takto lze věc zdědit jen na základě závěti. Singulární dědic odpovídá také poměrně za náklady zůstavitelova pohřbu a za zůstavitelovy dluhy, podle poměru toho, co nabyl k celému dědictví.⁴⁹

Dědictví může dědic odmítnout, a to ústním prohlášením u soudu nebo písemným prohlášením soudu zaslaným. Je nutný vlastnoruční podpis dědice. Takové prohlášení o

---

⁴⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *200 let ABGB - od kodifikace k rekodifikaci českého občanského práva: sborník z mezinárodní vědecké konference*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 27.

⁴⁶ Více: MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo*. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, s. 9-30.

⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník II § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1434.

⁴⁸ KNAPP, Viktor, PLANK, Karol a kol. *Učebnice československého občanského práva. 2. svazek*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1965, s. 482.

⁴⁹ KNAPP, Viktor, PLANK, Karol a kol. *Učebnice československého občanského práva. 2. svazek*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1965, s. 482-483.

odmítnutí dědictví lze učinit jen do jednoho měsíce ode dne, kdy byl dědic soudem o právu odmítnout dědictví a o následcích odmítnutí vyrozuměn. Soud může tuto lhůtu ze závažných důvodů prodloužit. Odmítnout dědictví nelze v případě, kdy dědic již dal najevo svým jednáním, že dědictví odmítnout nechce. Jako příklad může sloužit situace, kdy dědic prodává určité věci z dědictví a peníze si nechává. Neplatí to však o nutných opatřeních, majících povahu správy majetku, například krmení domácích zvířat. Dědictví nelze odmítnout jen z části, také nelze prohlášení o odmítnutí dědictví odvolat.⁵⁰

Smrtí zůstavitele přecházejí některá práva a povinnosti na jiné osoby jinak než děděním, nebo se dědí až v případě, že nejsou splněny podmínky k jinému přechodu.⁵¹

Pokud se po projednání dědictví zjistí, že oprávněným dědicem je někdo jiný než dědic, kterému bylo dědictví potvrzeno, je ten, kdo dědictví nabyl, povinen vydat oprávněnému dědici majetek, který získal z dědictví (§ 485 odst. 1 OZ). Je třeba, aby pravý dědic podal proti nepravému dědici u soudu návrh na vydání dědictví. Není-li toto právo uplatněno u soudu do tří let od smrti zůstavitele, případně do tří let od právní moci rozhodnutí o prohlášení zůstavitele za mrtvého, dochází k jeho promlčení.⁵²

3.2 Dědění ze zákona

„Zákonná (intestátní) posloupnost je založena na určitém příbuzenském nebo obdobném vztahu k zůstaviteli.“⁵³ Při roztrídění příbuzenstva z hlediska dědického nástupnictví ze zákona se uplatňuje systém parentelní doplněný principem reprezentace (tj. případ, kdy vzdálenější potomci vstupují na uvolněné dědické místo jejich předka, bližšího potomka v poměru k zůstaviteli). Parentelou je souhrn osob, které odvozují svůj příbuzenský vztah od společného předka spolu s tímto předkem. První parentela je tvořena zůstavitelem a jeho potomky, především jeho dětmi, a není-li jich v době smrti zůstavitele, jeho vnuky a vnučkami, atd. Při uplatnění principu reprezentace nastupují na místo zůstavitelova dítěte podle kmenů jeho děti. Tyto děti se dělí mezi sebou o podíl svého předchůdce rovným dílem. V druhé parentele je dědické nástupnictví odvozeno od rodičů

⁵⁰ MÁLEK, Alois. *Občanský zákoník a předpisy souvisejí*. 2. vydání. Praha: Orbis, 1968, s. 267-269.

⁵¹ Více: MIKEŠ, Jiří, MUŽIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 18-22.; KUČERA, Robert. *Dědictví*. Praha: Linde Praha, a. s., 2001, s. 45-54.

⁵² KNAPP, Viktor, PLANK, Karol a kol. *Učebnice československého občanského práva*. 2. svazek. 1. vydání. Praha: Orbis, 1965, s. 552.

⁵³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1210.

zůstavitele. Na uvolněné místo po některém z rodičů nastupují také podle kmenů jejich potomci (tj. bratr či sestra), popřípadě potomci těchto potomků (tj. synovec či neteř).⁵⁴

K dědění ze zákona dochází tehdy, jestliže zůstavitel zemře bez zanechání platné závěti, nebo pokud závětí povolaný dědic nenabude z jakýchkoli důvodů dědictví. Dědění ze zákona je podpůrným řešením v případě, kdy nelze postupovat podle závěti.⁵⁵

Při zákonné dědické posloupnosti se dědici na jeho podíl započte to, co za života zůstavitele od něho bezplatně obdržel, pokud nejde o obvyklá darování. Jedná-li se o dědice uvedeného v ustanovení § 473 odst. 2 OZ, tedy potomka dítěte zůstavitele, započte se kromě toho i to, co od zůstavitele bezplatně obdržel dědicův předek dle § 484 OZ.

OZ rozděluje dědice ze zákona do čtyř dědických skupin podle příbuzenského či obdobného vztahu. Jak již bylo řečeno, dědictví se nabyvá smrtí zůstavitele, a proto je nutné, aby zde tento vztah byl ke dni smrti zůstavitele. V pořadí následující skupina dědiců ze zákona nastupuje, pokud se nedědí ve skupině předcházející.⁵⁶

3.2.1 Dědění v první skupině

V první skupině dědí zůstavitelovy děti a manžel nebo partner, každý z nich dědí stejným dílem. Nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti. Jestliže nedědí ani tyto děti nebo některé z nich, dědí stejným dílem jejich potomci podle § 473 OZ. Jedná se o tzv. reprezentaci. Místo dítěte, které dědictví nenabude z jakýchkoli příčin, nastupují právem reprezentace do uvolněného podílu jeho děti (tzn. ve vztahu k zůstaviteli jeho vnuci). Na velikost podílů dětí nemá vliv, zda se jedná o děti zletilé či nezletilé, děti manželské či nemanželské, děti pokrevní či osvojené.⁵⁷

Děti mohou v této skupině dědit samostatně, i přesto, že manžel zůstavitele nedědí. Naproti tomu, manžel zůstavitele samostatně v první skupině dědit nemůže. Z toho vyplývá, že právo manžela dědit v první skupině je závislé na existenci alespoň jednoho potomka, který může dědit.⁵⁸ Při posuzování účasti pozůstalého manžela nebo partnera na

---

⁵⁴ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 47-48.

⁵⁵ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 278.

⁵⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1212.

⁵⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 281.

⁵⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1212.

dědění se vychází ze skutečností uvedených v matričním dokladu, kterým je oddací list nebo doklad o partnerství. Přitom není rozhodné soužití ve společné domácnosti.⁵⁹

Dědění manžela, popřípadě partnera, je třeba odlišit od jeho účasti na společném jmění manželů. Při vypořádání společného jmění manželů se určí, co ze společného majetku připadne do dědictví po zůstaviteli a co manželu zůstavitele.⁶⁰ Mezi partnery nevzniká majetkové společenství obdobné společnému jmění manželů. Mohou být pouze podílovými spoluvlastníky nebo jim mohou společně náležet majetková práva.⁶¹

Pozůstalý manžel, který žil se zůstavitelem v době jeho smrti ve společné domácnosti, dědí vedle svého podílu také nedoplatky zůstavitelovy odměny za práci a opětujících se důchodů až do výše jednoměsíčního příjmu.⁶²

3.2.2 Dědění v druhé skupině

Ustanovení § 474 OZ stanoví, že nedědí-li zůstavitelovi potomci, dědí v druhé skupině manžel nebo partner, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Dědici druhé skupiny dědí stejným dílem, manžel nebo partner však vždy nejméně polovinu dědictví.

Manžel nebo partner je zvýhodněn tím, že mu připadá nejméně polovina dědictví. Otec, matka a spolužijící osoba se dělí rovným dílem o polovinu dědictví, jestliže s nimi dědí i manžel zůstavitele. Uvolněný podíl po matce, otci či spolužijící osobě přirůstá ostatním dědicům z této poloviny.⁶³

Dědici druhé skupiny dědí pouze v případě, kdy nedědí ani jeden z potomků zůstavitele. Pozůstalý manžel nebo partner nemohou dědit v první skupině samostatně.⁶⁴

V této skupině může celé dědictví připadnout manželovi, popř. partnerovi, pokud nepřichází v úvahu žádný jiný dědic z této skupiny. Taktéž může celé dědictví připadnout otci či matce zůstavitele, pokud nedědí druhý z rodičů nebo manžel, popř. partner

---

⁵⁹ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 53.

⁶⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník II § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1435.

⁶¹ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 53.

⁶² ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník II § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1436.

⁶³ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 280.

⁶⁴ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 53.

zůstavitele (tzn., že se zde neuplatní právo reprezentace). Spolužijící osoba nemůže v druhé skupině dědit samostatně, dědí pak ve třetí skupině.⁶⁵

Společná domácnost⁶⁶ znamená soužití alespoň dvou fyzických osob, jež spolu trvale žijí a společně uhradují náklady na své potřeby (§ 115 OZ). Společná domácnost⁶⁷ zpravidla zahrnuje společné bydlení. Jedná se o spotřební společenství trvalé povahy, ve kterém její členové přispívají k úhradě a obstarávání společných potřeb. Spolužijící osoba žije ve společné domácnosti, tak jako by se jednalo o člena rodiny, pečuje o společnou domácnost nebo poskytuje prostředky na úhradu potřeb společné domácnosti anebo je odkázána výživou na zůstavitele.⁶⁸

Výjimka ze společného bydlení je možná, jen pokud jde o dočasný a přechodný pobyt mimo společnou domácnost z důvodu léčení v nemocnici, z důvodu návštěvy příbuzných, brigády, vojenské služby apod.⁶⁹

3.2.3 Dědění v třetí skupině

V ustanovení § 475 OZ je uvedeno, že nedědí-li manžel, partner ani žádný z rodičů, dědí v třetí skupině stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Nedědí-li některý ze sourozenců zůstavitele, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti.

K dědění ve třetí skupině dochází tehdy, pokud nedědí partner, manžel ani žádný z rodičů. Pokud dojde k uvolnění místa po některém ze zůstavitelových sourozenců,

---

⁶⁵ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník II § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1436.

⁶⁶ „Pojem společné domácnosti je nutno vykládat tak, že zpravidla předpokládá společné bydlení; doba jednoho roku se počítá zpět ode dne úmrtí zůstavitele.“ R 12/68

⁶⁷ Nejvyšší soud ČR definuje tento pojem takto: „Společnou domácností ve smyslu ustanovení § 115 a § 474 odst. 1 obč. zák. se rozumí soužití dvou nebo více fyzických osob, které spolu žijí trvale a které společně uhradují náklady na své potřeby. Jde o spotřební společenství trvalé povahy, a proto společnou domácnost představuje jen skutečné a trvalé soužití, v němž její členové přispívají k úhradě a obstarávání společných potřeb a v němž společně a bez rozlišování hospodaří se svými příjmy. Spolužijící fyzická osoba musí žít ve společné domácnosti tak, jako by byla členem rodiny; vyžaduje se, aby pečovala o společnou domácnost (obstaráváním domácích prací, udržováním pořádku v bytě, obstaráváním prádla a údržby šatů, přípravou jídla apod.) nebo poskytovala prostředky na úhradu potřeb společné domácnosti anebo aby byla odkázána výživou na zůstavitele.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2012, sp. zn. 21 Cdo 4795/2009); Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2002, sp. zn. 21 Cdo 436/2001.

⁶⁸ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník II § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1436.

⁶⁹ FIALA, Roman. *Přehled judikatury ve věcech dědických*. Praha: ASPI, 2006, s. 364.

mohou na toto místo právem reprezentace nastoupit podle kmenů jejich první potomci (tj. synovec či neteř v poměru k zůstaviteli).⁷⁰

Nezáleží na tom, zda jde o sourozence plnorodé (ti, kteří mají se zůstavitelem společné oba rodiče) nebo polorodé (ti, kteří mají se zůstavitelem společného jen jednoho z rodičů). Oba druhy sourozenců jsou posuzovány stejně. To platí i u dětí osvojitele či osvojitelů, protože mezi příbuznými osvojitele a osvojencem vzniká příbuzenský poměr.⁷¹

Nedědí-li některý ze sourozenců, nabývají jeho dědického podílu jeho děti.⁷² Toto nástupnictví se vztahuje jenom k podílu, který by náležel jejich rodiči jako sourozenci.⁷³

Může nastat situace, kdy je spoluživící osoba současně zůstavitelovým sourozencem, synovcem či neteří. Dle judikatury však takové osobě náleží jen jeden dědický podíl.⁷⁴

Pokud některé práce spojené s udržováním domácnosti byly odměňovány jako poskytování opatrovatelské služby zůstaviteli, samo o sobě nemuselo u osoby, která tuto odměnu pobírala, vylučovat vznik jejího dědického nároku jako spoluživící osoby, jestliže byly současně splněny zákonné předpoklady pro dědění podle některého z těchto ustanovení.⁷⁵

3.2.4 Dědění ve čtvrté skupině

Nedědí-li žádný dědic ve třetí skupině, ve čtvrté skupině dědí stejným dílem prarodiče zůstavitele, a nedědí-li žádný z nich, dědí stejným dílem jejich děti (§ 475a OZ).

V této skupině jsou dědici povoláni k dědictví v případě, kdy nedědí nikdo ve třetí skupině, tedy sourozenci, popř. synovci nebo neteře, ani spoluživící osoba.⁷⁶

U prarodičů přichází v úvahu jako dědici dva páry prarodičů, tj. z otcovské a mateřské strany. Pokud žijí všichni prarodiče v době nápadu dědictví, dědí každý z nich

⁷⁰ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 55.

⁷¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1226.

⁷² „Nedědí-li některý ze sourozenců zůstavitele, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti (tj. synovci a neteře zůstavitele). Nedědí-li však některé z dětí sourozenců zůstavitele, jeho děti (tj. prasnynovci a praneteře zůstavitele) již k dědění po zůstaviteli povolány nejsou a nepřísluší jim ani postavení účastníků dědického řízení.“ SRNS 895/2002, více viz FIALA, Roman. *Přehled judikatury ve věcech dědických*. Praha: ASPI, 2006, s. 372.

⁷³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1227.

⁷⁴ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 55.

⁷⁵ R 41/86, viz MUZIKÁŘ, Ladislav. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1225.

⁷⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1229.

rovným dílem, tzn., že každému připadne jedna čtvrtina dědictví. V případě, že nedědí ani jeden z prarodičů, připadne dědictví rovným dílem prvním potomkům prarodičů, tj. strýcům, tetám (bratřenci a sestřenice zůstavitele nedědí⁷⁷). Jedná se o systém graduální.⁷⁸ Přednost v tomto systému má ten, kdo je od zůstavitele vzdálen menším počtem zrození. To znamená, že i jeden z prarodičů vyloučí z dědění kteréhokoliv z potomků obou prarodičovských dvojic (strýce či tetu). Těmto může dědictví připadnout až tehdy, pokud žádný z prarodičů nedědí.⁷⁹ Toto stanovisko vychází pouze z jazykového výkladu a nebere v úvahu další metody výkladu, například systematický a historický. Jestliže by měly děti prarodičů dědit až tehdy, kdy ani jeden z prarodičů nedědí, nemohly by být zařazení společně s prarodiči ve čtvrté dědické skupině a bylo by třeba vytvořit pátou dědickou skupinu. Systém členění zákonných dědiců do jednotlivých dědických skupin vychází z toho, že dědicové příslušející ke stejné dědické skupině mohou dědit společně.⁸⁰

Vyskytuje se však i jiný názor, a to, že po každém prarodiči, který nedědí, nabývají jeho podíl stejným dílem jeho děti. Toto stanovisko odpovídá principu reprezentace. Jenom toto stanovisko zahrnuje situaci, kdy dětmi prarodičů na téže straně jsou děti plnorodé (tedy děti společné) i polorodé (například, kdy otec matky měl i jiné děti než matčina matka). Tento výklad je však v rozporu s jazykovým vyjádřením § 475a OZ, kde je stanoveno „nedědí-li žádný z prarodičů“, zatímco uvedený výklad má na mysli „nedědí-li některý z prarodičů“.⁸¹

Další názor vychází z toho, že prarodiči ve smyslu čtvrté dědické skupiny se myslí příslušný pár prarodičů, tedy prarodiče ze strany otce a prarodiče ze strany matky. Podle tohoto názoru mají rodiče otce (nezáleží, zda dědí oba či jen jeden z nich) nárok na polovinu dědictví a rodiče matky mají nárok na druhou polovinu dědictví. Pokud v takovém případě nedědí nikdo z příslušného páru prarodičů, připadá jejich polovina dědictví stejným dílem dětem těchto nedědicích prarodičů, kdežto druhá polovina dědictví připadá druhému páru prarodičů, který dědí. Toto stanovisko vychází jak z jazykového výkladu, tak i ze systematického a historického výkladu. Výraz „prarodiče“ a „žádný

---

⁷⁷ viz též nález Ústavního soudu ze dne 11. dubna 2006, sp. zn. IV. ÚS 68/05

⁷⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 282.

⁷⁹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník II § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1437.

⁸⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1230-1231.

⁸¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1230-1232.

z prarodičů“ může být vyložen i tak, že se týká příslušného páru prarodičů. V takovém případě dědí oba páry, a to každý pár jednu polovinu dědictví a uvnitř příslušného páru se dědí také stejným dílem, dědí-li oba prarodiče příslušného páru, tzn. čtvrtinu dědictví. Dědí-li jen jeden z prarodičů z daného páru, nabývá polovinu dědictví, tedy vše, co tomuto páru prarodičů náleží. Jestliže nedědí nikdo z daného páru prarodičů, připadá tato polovina dědictví stejným dílem dětem těchto prarodičů, bez ohledu na to, zda jde o děti plnorodé či polorodé. V případě, že nedědí některý pár prarodičů a ani jejich děti, nabývá tuto uvolněnou polovinu dědictví druhý pár prarodičů. Nedědí-li ani druhý pár prarodičů, nabývají celé dědictví děti tohoto druhého páru prarodičů. V situaci, kdy by nedědil ani jeden pár prarodičů, avšak byly by zde děti z obou stran, nabývaly by polovinu dědictví stejným dílem děti jednoho páru prarodičů a druhou polovinu děti druhého páru prarodičů.⁸²

3.3 Způsobilý dědic

Způsobilý dědic je jedním z předpokladů dědění. Dědit nemůže každá osoba, která je povolána zákonem nebo závětí, ale jen osoba mající k tomu potřebnou způsobilost. Není třeba, aby měl dědic způsobilost k právním úkonům, neboť dědictví se nabývá již zůstavitelovou smrtí a k nabytí dědictví tudíž není třeba žádný nabývací projev. Postačí, má-li dědic způsobilost k právům a povinnostem. Tato způsobilost vzniká narozením a zaniká smrtí. To znamená, že osoba, která se ještě nenarodila v době zůstavitelovy smrti, anebo zemřela před zůstavitelem, nemůže dědit. Z tohoto pravidla však existuje výjimka ve prospěch nascitura. Narodí-li se počaté dítě živé, má způsobilost mít práva a povinnosti. K početí musí tedy dojít ještě před zůstavitelovou smrtí a dítě se musí skutečně narodit živé.⁸³

Dědická nezpůsobilost nastává ze dvou důvodů. Nezpůsobilým dědicem je ten, kdo se dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho manželu, dětem nebo rodičům anebo zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitele, ledaže mu zůstavitel tento čin odpustil (§ 469 OZ).

---

⁸² ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1230 a 1232.

⁸³ KNAPP, Viktor, PLANK, Karol a kol. *Učebnice československého občanského práva*. 2. svazek. 1. vydání. Praha: Orbis, 1965, s. 491-492.

3.4 Neopomenutelný dědic

Podle § 479 OZ se musí nezletilým potomkům dostat alespoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům alespoň tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona. Jestliže tomu závěť odporuje, je v této části neplatná, nedošlo-li k vydědění uvedených potomků. Pouze opomenutý dědic se může dovolat relativní neplatnosti závěti. Pokud by neplatnost nenamítal, považovala by se závěť za platnou. Opomenutým dědicem je tedy jen potomek zůstavitele, je-li způsobilý dědit a nebyl platně vyděděn a má-li se mu na základě závěti dostat méně než je jeho neopomenutelný podíl.⁸⁴

Zůstavitel může vydědit potomky pouze ze zákonem stanovených důvodů a zbavit je tak jejich práva na neopomenutelný podíl. Zůstavitel může vydědit potomka i jen částečně, například ohledně konkrétní věci nebo jen v určitém rozsahu jeho dědického podílu.⁸⁵

Dle ustanovení § 469a OZ může zůstavitel vydědit potomka, jestliže v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech, nebo o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevoval mohl, či byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku, anebo trvale vede nezřízený život.

3.5 Odúmrť

Ustanovení § 462 OZ stanoví, že dědictví, kterého nenabude žádný dědic, případně státu. Dědictví přechází na stát jako odúmrť, není-li zákonných ani závětních dědiců, nebo jsou tito dědici nezpůsobilí dědit, anebo všichni dědictví odmítnou. Dalším případem, kdy dědictví přechází na stát jako odúmrť, je situace, kdy zůstavitel sice zanechal závěť, ale tato závěť je z nějakého důvodu neplatná a současně nejsou žádní dědici ze zákona. Na stát může přejít i jen část dědictví jako odúmrť, pokud zůstavitel ve své závěti pořídil jen o části svého majetku a zároveň není zákonných dědiců. Část dědictví může připadnout státu jako odúmrť i v případě, kdy zůstavitel rozdělil všechn svůj majetek mezi dědice ze závěti, avšak některý z těchto dědiců nedědí, protože se nedožil smrti zůstavitele nebo se stal nezpůsobilým dědit, anebo odmítl dědictví a

---

⁸⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1230 a 1288.

⁸⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1180.

současně není zákonných dědiců. Pokud zůstavitel v závěti neurčil přesně jednotlivé podíly, platí, že podíly jsou stejné. Výše podílu se tedy odvozuje od počtu dědiců ze závěti.⁸⁶

V případě odúmrti stát nevystupuje jako dědic. Stát nemůže dědictví odmítnout na rozdíl od dědiců, nemůže také uzavírat dohodu o vypořádání dědictví. Stát má stejné postavení jako dědic v případě povinnosti hradit dluhy zůstavitele a přiměřené náklady spojené s jeho pohřbem. Stát odpovídá za dluhy zůstavitele jen v rozsahu dědictví, nikoli svým vlastním majetkem.⁸⁷ Případně-li však státu dědictví jako dědici ze závěti, odpovídá za dluhy zůstavitele stejně jako kterýkoli dědic, nikoli tedy jen do výše ceny nabytého majetku. V takovém případě může dědictví odmítnout.⁸⁸

Ustanovení § 472 odst. 2 OZ stanoví, že není-li možno uhradit peněžitý dluh zcela nebo zčásti penězi z dědictví, může stát použít k úhradě i věci, které jsou předmětem dědictví a které svou hodnotou odpovídají výši dluhu. Odmítne-li věřitel přijetí těchto věcí, může stát navrhnout likvidaci dědictví. Likvidace dědictví není podmíněna předlužeností dědictví.⁸⁹

Odpovědnost dědiců za dluhy vztahující se k dědictví není odpovědností solidární. Každý z dědiců odpovídá za dluhy jen do výše svého dědického podílu (§ 470 OZ).⁹⁰

---

⁸⁶ KNAPP, Viktor, PLANK, Karol a kol. *Učebnice československého občanského práva. 2. svazek*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1965, s. 538-539.

⁸⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008). 1. svazek, § 1-487*. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1148.

⁸⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 282.

⁸⁹ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 44.

⁹⁰ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 45.

4. Dědění ze zákona podle nového občanského zákoníku z roku 2012

4.1 Nový občanský zákoník

V dubnu 2012 byl vládou schválen návrh nového občanského zákoníku. Byla tím završena skoro desetiletá etapa mimořádně náročné a vyčerpávající práce. Na jeho vzniku se podíleli v naprosté většině čeští civilisté, dále i někteří zahraniční civilisté a mnoho dalších právníků.⁹¹

Nový občanský zákoník byl výrazně ovlivněn všeobecným zákoníkem občanským. Někteří tvrdí, že ideovým zdrojem návrhu je stará právní úprava, takže osnova nevytváří prostor pro další rozvoj společenských vztahů, které lze v budoucnu očekávat. Pan profesor Karel Eliáš s tímto tvrzením ale nesouhlasí, neboť i zahraniční občanské zákoníky jsou ovlivněny staršími právními úpravami, jako například italský občanský zákoník, který je silně ovlivněn Code Civil (francouzský občanský zákoník), nebo portugalský zákoník, který kopíruje BGB (německý občanský zákoník).⁹²

Ještě předtím, než začaly přípravné práce na návrhu kodifikace, se diskutovalo o tom, zda se vrátit k institutu ležící pozůstalosti, tak jak jej chápe všeobecný zákoník občanský. Tento námět se ale nesetkal s akceptací. NOZ však bere zřetel na skutečnost, že pozůstalost představuje zvláštní majetkový soubor, který vyžaduje speciální úpravu. Pozůstalost má být spravována ve zvláštním režimu až do doby, než soud rozhodne o potvrzení dědictví.⁹³

4.2 Dědické právo

Dědické právo je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní (§ 1475 odst. 1 NOZ).⁹⁴ Pozůstalostí se rozumí jmění zůstavitele k okamžiku zůstavitelovy smrti, resp. ta část, jenž je způsobilá přejít na dědice jako na právního nástupce, zatímco dědictví je to z pozůstalosti, co skutečně připadá jako jmění osobě, která je dědicem.⁹⁵ Nově se tedy od

⁹¹ TELEČ, Ivo. O vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 19, s. 677.

⁹² ELIÁŠ, Karel. Legendy o osnově občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 17, s. 635.

⁹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *200 let ABGB - od kodifikace k rekodifikaci českého občanského práva: sborník z mezinárodní vědecké konference*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 28-29.

⁹⁴ ŠEŠINA, Martin. Diskuse o návrhu nového občanského zákoníku. *Ad notam*, 2005, roč. 11, č. 4, str. 125.

⁹⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 601.

stávajícího stavu odlišují pojmy pozůstalost a dědictví. Pozůstalost je označení z pohledu zůstavitele a dědictví je označení z pohledu dědice (část pozůstalosti připadající dědici).⁹⁶

Pozůstalost je v NOZ vymezena negativně.⁹⁷ Podle ustanovení § 1475 odst. 2 NOZ pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele, vyjma práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci.⁹⁸ Jedná se o další novinku, která umožňuje zdědit i práva vázaná výlučně na osobu zůstavitele, jestliže byla uznána nebo uplatněna u orgánu veřejné moci před jeho smrtí (například právo na bolestné se obecně nedědí, avšak je-li uznáno či uplatněno u soudu, tak je v takovém případě zahrnuto do pozůstalosti a smrti zůstavitele nezaniká).⁹⁹

Dědic může dědit na základě tří právních důvodů, kterými jsou dědická smlouva, závěť nebo zákon. Tyto důvody mohou působit i vedle sebe dle ustanovení § 1476 NOZ.¹⁰⁰ Přednost před zákonnou dědickou posloupností má dědická smlouva a závěť. K dědění ze zákona dochází při neexistenci platné dědické smlouvy či neexistenci platné závěti, dále pokud je dědic nezpůsobilý dědit nebo dědictví odmítne.¹⁰¹

Dědické právo vzniká zůstavitelovou smrtí (§ 1479 NOZ).¹⁰² Dědic tedy nemůže zcizit dědictví před smrtí zůstavitele, ani sám nemůže o tomto majetku dále pořízovat. Také je třeba poznamenat, že jen osoba, která je v okamžiku smrti zůstavitele způsobilá být dědicem, není z dědictví vyloučena.¹⁰³ Dědic může být z dědického práva vyloučen v případě dědické nezpůsobilosti, zřeknutím se dědického práva, odmítnutím dědictví, vzdáním se dědictví, vyděděním a zcizením dědictví, jak vyplývá z jednotlivých ustanovení NOZ.

Podle § 1484 NOZ se může potencionální dědic zřeknout dědického práva předem, a to smlouvou se zůstavitelem (tzv. renunciace). Zřeknutí má účinky i vůči potomkům, pokud není ujednáno něco jiného. Dědic může také dědictví odmítnout, a to až po smrti zůstavitele. Na takového dědice se pak hledí, jako by dědictví nikdy nenabyl (§ 1485 a §

---

⁹⁶ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 196.

⁹⁷ ELIÁŠ, Karel. Základní pojetí návrhu úpravy dědického práva pro nový občanský zákoník. *Ad notam*, 2003, roč. 9, č. 5, s. 101.

⁹⁸ ŠEŠINA, Martin. Úvaha nad návrhem úpravy dědění v novém občanském zákoníku. *Ad notam*, 2004, roč. 10, č. 2, s. 46.

⁹⁹ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 196.

¹⁰⁰ ŠEŠINA, Martin. Diskuse o návrhu nového občanského zákoníku. *Ad notam*, 2005, roč. 11, č. 4, str. 125.

¹⁰¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 602.

¹⁰² ELIÁŠ, Karel. Základní pojetí návrhu úpravy dědického práva pro nový občanský zákoník. *Ad notam*, 2003, roč. 9, č. 5, s. 101.; WAWERKA, Karel. Jaké dědické právo? *Ad notam*, 2004, roč. 10, č. 2, s. 40.

¹⁰³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 603.

1486 NOZ). Pokud dědic dědictví neodmítne, lze se jej v řízení před soudem vzdát ve prospěch druhého dědice (§ 1490 NOZ).

Dědicem může být i osoba právnická, vznikne-li do jednoho roku od smrti zůstavitele dle § 1478 NOZ. Nevztahuje se to pouze na nadace a nadační fondy, které zřizuje zůstavitel závětí, jak je to obsaženo ve stávající právní úpravě. Jednoroční lhůta je stanovena, aby se zabránilo průtahům v dědickém řízení. Zůstavitel musí takovou právnickou osobu řádně identifikovat (např. uvést předmět činnosti, formu apod.).¹⁰⁴

4.3 Dědická nezpůsobilost

Vyloučen z dědického práva je ten, kdo se dopustil činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu nebo zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil, ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně prominul (§ 1481 NOZ). Jedná se o případy dědické nezpůsobilosti. Nadále zůstávají zachovány dvě skutkové podstaty. V případě první skutkové podstaty se již nemusí jednat o úmyslný trestný čin, ale postačí, že jde o čin povahy úmyslného trestného činu. Je rozšířen okruh osob, vůči kterým se může dědic provinít. Tento okruh zahrnuje všechny předky a potomky a vztahuje se i na registrovaného partnera na základě § 3020 NOZ. To znamená, že dědicky nezpůsobilým může být i potomek, který není trestně odpovědný z důvodu nedostatku věku, ale spáchal čin, který by jinak byl trestný. V případě druhé skutkové podstaty se jedná o demonstrativní výčet typických činů proti zůstavitelově poslední vůli. Co se týče institutu odpuštění u první i druhé skutkové podstaty, vyžaduje se nově odpuštění výslovné, nikoli jen konkludentní.¹⁰⁵

V NOZ se nachází další dvě nové skutkové podstaty týkající se dědické nezpůsobilosti, a to dědická nezpůsobilost z důvodu domácího násilí a z důvodu zbavení rodičovské odpovědnosti. Dědická nezpůsobilost z důvodu domácího násilí se vztahuje na manžela či manželku nebo registrovaného partnera či registrovanou partnerku, kteří se dopustili činu naplňujícího znaky domácího násilí vůči zůstaviteli, který z toho důvodu inicioval rozvodové řízení. Dědická nezpůsobilost z důvodu zbavení rodičovské

---

¹⁰⁴ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 198.

¹⁰⁵ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 199.

odpovědnosti se týká zanedbání nebo zneužívání rodičovské odpovědnosti (§ 1482 a 1483 NOZ).¹⁰⁶

4.4 Zákonná posloupnost

K dědění ze zákona dochází nejčastěji. NOZ rozšiřuje počet dědických skupin na šest. Nově jsou zákonnými dědici zůstavitelovi prarodiče, sestřenice a bratřenci. Smyslem rozšíření je, aby dědictví připadlo primárně příbuzným zůstavitele. Pokud takových dědiců není, připadne dědictví státu.¹⁰⁷

Rozsah dědických tříd lze pojímat různě. Příliš široké vymezení zahrnuje i osoby, které obvykle již nejsou součástí rodiny zůstavitele a se kterými se zůstavitel nestýkal. V takovém případě nedochází k zachování majetku v rodině, a to v tom smyslu, v jakém je rodina zpravidla chápána. Mnohdy se jedná o „smějící se dědice“, u kterých jsou vzájemné vztahy tak vzdálené, že při uplatňování jejich dědického práva nemají žádné zábrany a při nástupnictví narůstá velkou měrou počet dědiců.¹⁰⁸

4.4.1 První třída dědiců

V první dědické skupině dědí zůstavitelovy děti a jeho manžel, každá z těchto osob stejným dílem. V této třídě se uplatňuje právo reprezentace, tzn., že nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti; to samé platí o vzdálenějších potomcích téhož předka (§ 1635 NOZ).

Ustanovení § 1635 NOZ o první třídě dědiců je navrženo shodně s § 473 OZ. V NOZ je navíc přesněji upraveno právo reprezentace, ale shodně se závěry právní vědy a rozhodovací praxe.¹⁰⁹

Manžel v první třídě nedědí samostatně. V této třídě může dědit pouze, pokud dědí společně se zůstavitelovými potomky. To znamená, že manžel může v této třídě zdědit maximálně polovinu pozůstalosti. Naopak ve druhé třídě může manžel zůstavitele

---

¹⁰⁶ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 199-200.

¹⁰⁷ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK [online]. justice.cz, 10. května 2013 [cit. 17. října 2013]. Dostupné na http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/informacni_brozury/MS_brozura_dedicke_pravo.pdf.; VAŇASOVÁ, Markéta. *Úprava dědického práva v novém občanském zákoníku* [online]. epravo.cz, 22. listopadu 2011 [cit. 17. listopadu 2013]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/uprava-dedickeho-prava-v-novem-obcanskem-zakoniku-78510.html>>.

¹⁰⁸ MUŽIKÁŘ, Ladislav. Nabývání dědictví. In ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, TICHÝ, Luboš (eds). *Sborník ASPI. Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva konaných 27. 1. 2006 a 12. 5. 2006 na PF UK*. Praha: ASPI, 2006, s. 163.

¹⁰⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 667.

již dědit sám. I tady náleží pozůstalému manželovi podíl ze společného jmění manželů, který se však nenabývá děděním. Takové jmění neovlivňuje výši jeho podílu na dědictví.¹¹⁰

Co se týče partnera zůstavitele, platí obdobně to, co je uvedeno výše o manželovi zůstavitele, kromě toho, že partnerovi nenáleží podíl ze společného jmění, protože společné jmění mezi partnery nevzniká.¹¹¹ Postavení registrovaného partnera je upraveno v § 3020 NOZ.

4.4.2 Druhá třída dědiců

Pokud nedědí zůstavitelovi potomci, dědí ve druhé třídě manžel, zůstavitelovi rodiče a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Dědici druhé třídy dědí stejným dílem, manžel však nejméně polovinu pozůstalosti. Právo reprezentace se zde neuplatňuje (§ 1636 NOZ).

Taktéž ustanovení § 1636 NOZ o druhé dědické třídě má vzor v § 474 OZ.¹¹² V této dědické třídě může manželovi zůstavitele, popř. partnerovi připadnout celé dědictví, nedědí-li s ním další dědici. Stejně může celé dědictví připadnout buď otci, či matce zůstavitele, pokud nedědí druhý z rodičů ani manžel, popř. partner zůstavitele. Spolužijící osoby nemohou ve druhé třídě dědit samostatně.¹¹³

4.4.3 Třetí třída dědiců

Opět je přejata právní úprava § 475 OZ.¹¹⁴ Pokud nedědí manžel ani žádný z rodičů, dědí ve třetí třídě stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Tito dědici dědí stejným dílem. Uplatňuje se zde právo reprezentace, neboť

---

¹¹⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 667.; ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1220.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 667.

¹¹³ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník II § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1436.

¹¹⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 667.

nedědí-li některý ze sourozenců zůstavitele, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti (§ 1637 NOZ).

4.4.4 Čtvrtá třída dědiců

Ve čtvrté třídě dědí stejným dílem prarodiče zůstavitele, nedědí-li žádný dědic ve třetí třídě. Každý z nich dědí stejným dílem (§ 1638 NOZ). Právo reprezentace se tady neuplatňuje.

Na rozdíl od § 475a OZ v této třídě nedědí děti prarodičů zůstavitele. Ti jsou přesunuti do šesté třídy.¹¹⁵

4.4.5 Pátá třída dědiců

Pátá třída je nově navržená. Nedědí-li žádný z dědiců čtvrté třídy, dědí v páté třídě jen prarodiče rodičů zůstavitele. Prarodičům zůstavitelova otce připadá polovina dědictví, prarodičům zůstavitelovy matky připadá druhá polovina. Obě dvojice prarodičů se dělí rovným dílem o polovinu, která na ně připadá (§ 1639 NOZ). V této třídě se opět uplatní právo reprezentace. *„Nedědí-li jednotlivý člen dvojice, připadne uvolněná osmina druhému členu. Nedědí-li dvojice, připadne tato čtvrtina druhé dvojici téže strany. Nedědí-li ani jedna dvojice téže strany, připadá dědictví dvojicím druhé strany ve stejném poměru, v jakém se dělí o polovinu dědictví, která jim připadá přímo.“*¹¹⁶

Takové případy se pravděpodobně nebudou často vyskytovat. Nelze ale opomíjet stále se prodlužující délku lidského života ani nijak ojedinělé případy náhlé a někdy i hromadné smrti mladých lidí či lidí středního věku (např. při dopravní nehodě).¹¹⁷

4.4.6 Šestá třída dědiců

Také šestá třída je navržena jako nová. Nedědí-li nikdo z dědiců páté třídy, dědí v šesté třídě děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele, každý stejným dílem. Opět se zde uplatní právo reprezentace. Nedědí-li některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí jeho děti (bratřenci a sestřenice zůstavitele) dle § 1640 NOZ.

---

¹¹⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 667.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 667.

Důvodem rozšíření dědických tříd na šest je, že se nová právní úprava snaží, aby majetek zůstavitele zůstal v okruhu zůstavitelových příbuzných. Stát by se měl stát dědicem pouze v ojedinělých případech.¹¹⁸

Rozšíření okruhu zákonných dědiců na šest tříd vyžaduje převzít institut několikerého příbuzenství (viz níže).¹¹⁹

4.5 Nepominutelný dědic

Podle § 1642 NOZ a násl. náleží nepominutelnému dědici z pozůstalosti povinný díl. Nepominutelnými dědici jsou pouze děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci. Nezletilému nepominutelnému dědici náleží alespoň tolik, kolik činí tři čtvrtiny jeho zákonného dědického podílu. Zletilému nepominutelnému dědici se musí dostat alespoň tolik, kolik činí čtvrtina jeho zákonného dědického podílu.

Nepominutelnému dědici nevzniká právo na povinný díl z pozůstalosti, ale jen na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu. To však neznamená, že se nepominutelný dědic nemůže se závětními dědici nebo dědici z dědické smlouvy dohodnout jinak podle § 1654 NOZ. Toto však neplatí, pokud zůstavitel nepořídil o pozůstalosti ničeho, protože pak nastupují zákonní dědicové. Neplatí to ani tehdy, když zůstavitel nepominutelného dědice pouze vydědí, aniž by pořídil závěť či uzavřel dědickou smlouvu. Je-li vydědění platné, nedědí nepominutelný dědic vůbec.¹²⁰

Institut nepominutelných dědiců co do rozsahu zůstal zachován, tak jak je tomu ve stávající právní úpravě.¹²¹ Změna oproti úpravě v OZ se týká výše zákonného dědického podílu, kdy nově došlo k jeho zkrácení (srov. § 479 OZ).

4.6 Několikeré příbuzenství

Ustanovení § 1641 NOZ stanoví, že je-li někdo se zůstavitelem příbuzný z více než z jedné strany, má z každé strany dědické právo, které by mu náleželo jako

---

¹¹⁸ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Dědění ze zákona* [online]. občanskýzákonik.justice.cz, 2013 [cit. 18. listopadu 2013]. Dostupné na < <http://obcanskýzákonik.justice.cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/dedeni-ze-zakona/> >.

¹¹⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 667.

¹²⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 677.

¹²¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 668.

příbuznému z této strany. To znamená, že při souběhu příbuzenství lze uplatnit více nároků.¹²²

Tím, že NOZ zvýšil počet dědických tříd, dochází k rozšíření okruhu potencionálních dědiců ze zákona. V takovém případě může dojít k situaci, kdy bude některý z dědiců příbuzný se zůstavitelem z více než jedné strany, a to v rámci stejné třídy prostřednictvím několika osob, například, když si strýc zůstavitele (bratr matky zůstavitele) vezme zůstavitelovu tetu (sestra otce zůstavitele) a jejich společný potomek je bratrance (sestřenicí), a to ze „dvou“ stran. Dalším příkladem může být situace, kdy bratranec uzavřel manželství se sestřenicí. Jejich potomek měl poté dvojí dědické právo po společném dědovi svých zemřelých rodičů, tj. po svém pradědovi.

4.7 Dědické právo státu

Ustanovení § 1634 NOZ stanoví, že pokud nedědí žádný dědic ani podle zákonné dědické posloupnosti, připadá dědictví státu. Na stát se nově hledí jako na zákonného dědice. Stát ale nemá možnost dědictví odmítnout, ani právo na odkaz. Stát má stejné postavení jako dědic vůči jiným osobám a svědčí mu výhrada soupisu.

Jak již bylo uvedeno výše, NOZ preferuje, aby majetek zůstavitele zůstal pokud možno v okruhu zůstavitelových nejbližších, případně i vzdálenějších příbuzných a stát by se měl stát dědicem pouze ve výjimečných případech. Proto NOZ rozšiřuje okruh osob, které se mohou stát dědici ze zákona.¹²³

NOZ se od dosavadního pojetí odlišuje v tom, že opouští koncepci odúmrti jako opatření veřejnoprávní povahy, tedy jako výrazu práva státní majetkové výsosti vyplývajícího ze státní svrchovanosti. Problémem je, že práva a povinnosti založená odúmrtím nárokem státu nespádají do oblasti dědického práva, ale do oblasti práva veřejného, což má za důsledek, že je vyloučena aplikace mezinárodního práva soukromého o kolizních normách dědického práva. Z tohoto důvodu NOZ přiznává státu postavení zákonného dědice.¹²⁴ Příkladem může být situace, kdy zůstavitel, který byl občanem České republiky, žil a zemřel v některé ze zemí Evropské unie a zanechal tam nemovitost. Tato nemovitost na základě odúmrti přešla na stát, na jehož území se

---

¹²² ČASOPIS VŠEHRD [online]. casopis.vsehrd.cz, 29. dubna 2012 [cit. 20. října 2013]. Dostupné na < <http://casopis.vsehrd.cz/2012/04/vykladovy-slovník-dedickeho-prava-dle-noveho-oz/>>.

¹²³ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Dědění ze zákona* [online]. občanskýzakonik.justice.cz, 2013 [cit. 18. listopadu 2013]. Dostupné na < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/dedeni-ze-zakona/>>.

¹²⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 664.

nacházela. Česká republika v takovém případě přišla o majetek, který by jí jinak náležel. Po vzoru ostatních států Evropské unie se tak i náš stát přiklonil ke koncepci, kde je stát považován za zákonného dědice.

Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala právními úpravami týkajícími se dědění ze zákona, které postupně platily na našem území od první republiky až dodnes. Každá kapitola se věnuje jiné právní úpravě, aby práce působila uceleně.

Když srovnáme právní úpravu dědického práva v jednotlivých obdobích, zjistíme, že prošla značným vývojem. Právní úprava dědění obsažená v OZO byla velmi propracovaná a obsáhlá. Oproti tomu úprava dědického práva v SOZ a OZ je útlá. Změnu přinese nová právní úprava, která se inspirovala OZO.

V první kapitole týkající se obecného občanského zákoníku jsme zjistili, že k dědění ze zákona se původně povolávalo šest parentel, jako tomu bude i v novém občanském zákoníku. Později ale OZO počet dědických tříd zúžil na čtyři. Cílem tohoto omezení bylo zabránit, aby dědictví připadlo tzv. „smějícím se dědicům“, což byly osoby, které často zůstavitele ani neznaly.

Střední občanský zákoník na rozdíl od OZO zakotvil rovnost dětí manželských a nemanželských. Nejzásadnější změnou však bylo zúžení okruhu zákonných dědiců na dvě skupiny. Důvodem bylo usnadnění nabytí pozůstalosti státem ve formě odúmrti, a aby vzdálenější příbuzní nenabývali majetek bezpracně. Dále SOZ zavedl do českého právního řádu po vzoru sovětského práva „spolužijící osobu“. Tento institut vyhovuje požadavkům dnešní doby, např. proto, že mnoho jedinců preferuje spíše nesezdané soužití, a tudíž by nebylo spravedlivé, aby byli „sankcionováni“ za neformální svazek a nemohli být zákonnými dědici.

OZ v novelizované podobě opět rozšířil počet dědických skupin na čtyři. Později byl do těchto skupin zařazen i registrovaný partner zůstavitele.

Úprava dědického práva v NOZ vychází z většiny principů stávající právní úpravy. NOZ zavádí některé nové instituty, které již znal OZO, například dědickou smlouvu, odkaz atd. Výrazně dochází k posílení autonomie vůle jednotlivce v oblasti svobody rozhodování o soukromém majetku, jak za života člověka, tak pro případ smrti (mortis causa).

NOZ neopouští koncepci, podle které dědické právo vzniká smrtí zůstavitele a tím současně nedává prostor k návratu institutu ležící pozůstalosti, podle kterého pozůstalost náležela zůstaviteli i po jeho smrti, a to do doby, než soud rozhodl o vlastnickém právu dědice k dědictví. Institut ležící pozůstalosti upravoval pouze OZO a SOZ.

Mezi konkrétní změny, které NOZ přináší v oblasti zákonné dědické posloupnosti, je zvýšení počtu dědických tříd ze čtyř na šest. Nově tedy zařazuje do okruhu zákonných dědiců

zůstavitelovy praprarodiče, bratrance a sestřenice. Cílem této úpravy je, aby majetek zůstavitele zůstal v okruhu zůstavitelových příbuzných, ať bližších či vzdálenějších a aby stát přicházel v úvahu jako dědic jen výjimečně. Další novinkou je, že je na stát nově pohlíženo jako na dědice ze zákona.

Institut nepominutelných dědiců co do rozsahu odpovídá stávající právní úpravě, zahrnující děti zůstavitele, příp. jejich potomky. Změna se týká výše zákonného dědického podílu, neboť došlo k jeho zkrácení.

Z důvodu rozšíření počtu zákonných dědiců muselo být zakotveno i ustanovení upravující několikeré příbuzenství, které upravuje situaci, kdy bude některý z dědiců příbuzný se zůstavitelem z více než jedné strany, a to v rámci stejné třídy prostřednictvím několika osob.

Vzhledem k prostudování předchozích právních úprav se domnívám, že právní úprava intestátní dědické posloupnosti obsažená v NOZ je kombinací všech předchozích občanskoprávních úprav a ve svém důsledku právní úpravou nejvhodnější, jelikož zohledňuje nedostatky předchozích právních úprav.

Seznam pramenů a literatury

1. Právní předpisy

Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění účinném ke dni 31. prosince 1934

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 1. ledna 1951

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

2. Literatura a komentáře

BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, s. 375.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, 1391 s.

FIALA, Roman. *Přehled judikatury ve věcech dědických*. Praha: ASPI, 2006. 494 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *200 let ABGB - od kodifikace k rekodifikaci českého občanského práva: sborník z mezinárodní vědecké konference*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 157.

KNAPP, Viktor, PLANK, Karol. *Učebnice československého občanského práva*. Praha: Orbis, 1965. 571 s.

KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské V. Právo dědické*. 2. vydání. Praha: VŠEHRD, 1933. 139 s.

- KUČERA, Robert. *Dědictví*. Praha: Linde Praha, a. s., 2001. 278 s.
- MÁLEK, Alois. *Občanský zákoník a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Orbis, 1968. 628 s.
- MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. 432 s.
- MUZIKÁŘ, Ladislav. Nabývání dědictví. In ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, TICHÝ, Luboš (eds). *Sborník ASPI. Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva konaných 27. 1. 2006 a 12. 5. 2006 na PF UK*. Praha: ASPI, 2006, s. 149-170.
- PETRŽELKA, Karel. Nové československé právo dědické. In PETRŽELKA, Karel (ed). *K otázkám nového občanského práva. Edice Nový právní řád č. 7*. Praha: Orbis, 1950, s. 47-75.
- PLANK, Karol. *Dedičské právo*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1954. 178 s.
- ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 3, (§§ 531 až 858)*. Praha: V. Linhart, 1936. 680 s.
- SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Civilní kodexy 1811, 1950, 1964*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993, s. 602.
- SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 1019.
- SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. Praha: Vesmír, 1921. 104 s.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník II § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1114 s.

ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 3.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 308.

3. Odborné články

ELIÁŠ, Karel. Základní pojetí návrhu úpravy dědického práva pro nový občanský zákoník. *Ad notam*, 2003, roč. 9, č. 5, s. 97-105.

ELIÁŠ, Karel. Legendy o osnově občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 17, s. 632-637.

ŠEŠINA, Martin. Diskuse o návrhu nového občanského zákoníku. *Ad notam*, 2005, roč. 11, č. 4, str. 124-137.

ŠEŠINA, Martin. Úvaha nad návrhem úpravy dědění v novém občanském zákoníku. *Ad notam*, 2004, roč. 10, č. 2, s. 45-47.

TELEC, Ivo. O vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 19, s. 677-684.

WAWERKA, Karel. Jaké dědické právo? *Ad notam*, 2004, roč. 10, č. 2, s. 39-41.

4. Judikatura

R 86/52 (viz: MUZIKÁŘ, Ladislav. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1228.)

R 99/52 (viz: MUZIKÁŘ, Ladislav. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1228.)

R 4/53 (viz: MUZIKÁŘ, Ladislav. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1228.)

R 12/68 (viz: MUZIKÁŘ, Ladislav. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1228.)

R 41/86 (viz MUZIKÁŘ, Ladislav. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník: Velký akademický komentář (úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008)*. 1. svazek, § 1-487. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1225.)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2002, **sp. zn. 21 Cdo 436/2001**

SRNS 895/2002 (viz FIALA, Roman. *Přehled judikatury ve věcech dědických*. Praha: ASPI, 2006, s. 372.)

Nález Ústavního soudu ze dne 11. dubna 2006, **sp. zn. IV. ÚS 68/05**

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2012, **sp. zn. 21 Cdo 4795/2009**

5. Internetové stránky

VAŇASOVÁ, Markéta. *Úprava dědického práva v novém občanském zákoníku* [online]. epravo.cz, 22. listopadu 2011 [cit. 17. listopadu 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/uprava-dedickeho-prava-v-novem-obcanskem-zakoniku-78510.html>>.

VŠEOBECNÝ ZÁKONÍK OBČANSKÝ [online]. iuridictum.pecina.cz, 28. června 2012 [cit. 30. října 2013]. Dostupné na <http://iuridictum.pecina.cz/w/V%C5%A1eobecn%C3%BD_z%C3%A1kon%C3%ADk_o_b%C4%8Dansk%C3%BD>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Dědění ze zákona* [online].
obcanskyzakonik.justice.cz, 2013 [cit. 18. listopadu 2013]. Dostupné na
<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/dedeni-ze-zakona/>>.

Abstrakt

Tato diplomová práce pojednává o tématu dědění ze zákona. Popisuje dědické právo obecně, dále vymezuje jednotlivé dědické skupiny, tak jak po sobě postupně následují a zabývá se též dědickou nezpůsobilostí a nepominutelnými dědici. Je rozdělena do čtyř kapitol. V jednotlivých kapitolách se zabývá vymezením intestátní dědické posloupnosti ve čtyřech občanských zákonících, které platily na našem území od první republiky dodnes. První kapitola se zabývá úpravou zákonné dědické posloupnosti obsažené ve všeobecném občanském zákoníku, druhá kapitola popisuje tuto úpravu obsaženou ve středním občanském zákoníku z roku 1950, obsahem třetí kapitoly je občanský zákoník z roku 1964 a čtvrtá kapitola je zaměřena na nový občanský zákoník z roku 2012. Cílem této diplomové práce je srovnání těchto čtyř právních úprav v jednotlivých obdobích.

Abstract

This thesis deals with the topic of intestate succession. It describes the inheritance law generally, defines each group of heirs gradually and also deals with an issue of incapacity to inherit and forced heirs. It is divided into four chapters. The individual chapters deal with defining intestate succession in four civil codes in force in the country from 1811 until today. The first chapter deals with the intestate succession contained in the General Civil Code of 1811, the second chapter describes this legislation contained in Middle Civil Code of 1950, the content of third chapter is the Civil Code of 1964 and the fourth chapter focuses on the new Civil Code of year 2012. The aim of this work is to compare these four legislation in the each period.

Klíčová slova

dědění ze zákona, dědění, dědictví, dědic, dědic ze zákona, dědické skupiny, dědický podíl, občanský zákoník, odúmrť, pozůstalost, zůstavitel, neopominutelný dědic, dědická nezpůsobilost

Keywords

intestate succession, succession, inheritance, heir, heir by intestacy, groups of heirs, heir's share, Civil Code, escheat, decedent's estate, decedent, forced heir, incapacity to inherit